

el Berguedà (Olvan, 1953). Igual en les fonts escrites: «... Ha tret la sella a la mula, - l'ha posada al cavall blanc: / de tan *rabent* qu' hi anava - las pedras van foc rajant», romanç recollit en el Vallespir (amb variants «l. p. van llampejant» o «els carrers van llardejant», MilàF, *Romlo*, 208H); «los todons --- / si 'l xuriguera hi salta, *rabent* com un llampec, / bé 'ls hauréu vist quan caure l'ullen, / com d'entre 'ls brots se desembullen / --- / sense temps d'enviar-se ni 'l que tenen al bec», en una de les poesies *Jovenivoles* de Verdager (anteriors a 1866; ed Pop., xxix, 190).

No és aquesta la grafia personal de Verd, com ho veiem pels autògrafs de *l'Atl.*, des de l'esbós de 1867, endemés usat també com a plural, i amb masculí i femení: és ja doncs un adjectiu, però sempre continuat amb el paper d'adj. predicatiu i epítetic, no designatiu ni objectiu: «Allà vindreu? —preguntan, y ab veu que li tremola / —Allí aniré, —respon-los— --- / Y, rampa amunt pujant-se'n, arriban feixucs còdols, / --- / al veure'ls enfilarse, de roca en roca, / recorda Hesperis l' hora que hermosos los parí, / alsa y retors enlayre los brassos, y la boca / mitj obre per cridar-los ---» (original de 1877), en un altre passatge: «La ferramenta tiran-li, las bigas y rocassos, / y, tan *rebents* com eixos, sas mans, al etgegà'ls, / devallan ells a l'aygua, tot sostenint los brassos / en los abets y alzinaz, que'ls feren de parpals» (en l'esbós de 1867), cant vi, 5a; vi, 52b.

Notem que en aqueix esborrall pren figura d'adjectiu d'una sola terminació, femení en *-ent*. Després se li dona fins i tot un femení en *-a* (a la manera de *calenta*), però sempre és més amb la idea de 'furiat' que de moviment dotat de celeritat: «ça l' huracà vege, que escombra cel y terra, la cabellera d'arbres arrebaassar al mont, / --- / y *reventas* sas ayguas fer reculà a la font?» (*Atl* 1867 III, 36d (*reventar* és absurda lectura de Riquer, V. el facsímil).

Matis que no té res de verdagerià personal; car està tant o més marcat en l'altre vigatà, novel·lista pioner de la Renaix, però de lèxic i frase tan genuïns, M. Genís i Aguilar, en la ploma del qual apareix molt repetidament: «d'en tant en tant, un' ombra passava *reventa* per sos ulls, y perdian un moment son brill hermosíssim» (aparició brusca, instantània) (*Julita*, 93; vegeu-ne un altre d'ell, allí grafiat *reventa*, que dono amb context a *ventarulla*, *VENT*). Però és un matis i un ús no pas peculiar als vigatans, sinó de totes les comarques que donaren els grans narradors de la Renaixença.

La dama empaitada per un esbojrat galant s'esmuny bruscament i llesta: «Ella --- tornant *reventa* vers la Rambla 's fongué qui sap ahont ---» en el taragonès Narcís Oller (*Pap* 1, 209); «els rajolins queyan *rabents*, ara d'una mamella, ara de l'altra, y la mesura s'omplia ---» (el pastor de *Solitud*, p. 42, munyia una cabra), en l'empordanesa VCatalà, «sols s'ohia 'l fregadís de las botinas aconseguint las *reventas* notas del piano», en el barceloní Pons i Massaveu, marcant la immediata simultaneïtat dels peus dels balladors amb la fúria de les mans del pianista, per fer-se sentir en la

rumorosa sala dansant (*La Colla del Carrer* xxiii, p 184); «veig tothom atrafegat ab los seus negocis: los corredors me passen tan *revents* pel davant, que sembla que 'ls guaytí des d'un cotxo del ferrocarril», EmVilanova (*O. C.* II, 175), «vas fer anar la llançadora amunt i avall, *rabenta*, alegre, com enjogaçada, lleugera com una daina ---» són els mots d'una família de joves i optimistes obrers, en *L'Heroe*, de Rusinyol (p 193).

Però com més ens allunyem del centre transformador de la llengua modernitzada, més s'accentua la nota de cosa furienta, quasi eruptiva, i sempre brusca, més que no pas veloc; així en l'olotí MrnVayreda: «un cavall que, ferit de no sé quina part, corria desficiós llençant *rabents*, per boca i nassos, dolls de sang» (*Records de la Carlínada*, VIII, p. 129); i encara més distant de tot matis de rapidesa, quan calca el parlar d'un rústic, on enclou el matis de cosa plena, robusta, sense tebior: «allò era un viure del puday! y encara, si la 'gasdía' hagués anat *reventa*, ray!; mes és el cas qu'ab el caldo de l'olla s'hi podia... batejar; y, si hagués gosat, per tot companatge 'ns hauria amorrat a l'òbit dels porcs...» (*Sang Nova* I, iv, 24).

En els versos del rossellonès Albert Saisset, matis d'esverament, torrencialitat, del poc abundós riu de Perpinyà: «La Bassa, també, forma un rec d'aigua esglaiós: / fins a la vora del 'quai', botada, / passa, *rabent*, esparverada, / tota groga de terra, amb un bruig horrorós, / tuma sus les parets i rebot escumanta / --- / alça de més en més son nivell espantós», Saisset (*Mal temps*, en *Catal d R.*, 175). I notem de passada que, en el nostre dialecte més septentrional, que per tant és on els adjectius van passar més aviat, i més radicalment, al tipus de dues terminacions genèriques (*granda*, *millora* o *millona*, *correnta* etc.), aquí *rabent* resta encara avui amb una sola terminació, veritable morfologia d'adverbi.

A gratciem he redoblat les proves escollides en l'ús de Terra Ferma, perquè els erudits que primer abordaren l'estudi etimològic del mot ens donaren ja proves nombroses d'aquest matis, a Mallorca, en el llenguatge popular, rondallístic, d'AMAlcover: «Com el Rey se va veure tot sol ab ella, diu *tot rabent*» (*Rond* I, 114): «le roi lui parle soudain» subratlla amb justesa Tallgren-Tuulio, que s'adona decidit de l'etimologia REPENTE (*Glanures* III, 1912, 174-5; reblant-ho ja amb raons morfològiques en el IV, 95, § 76): car, en efecte, hi ha personatges que espien el rei enamorat, i ha d'aprofitar els instants; «tota *rabenta* ja és demunt sa teulada» (I, 242), «se gira ben *rabenta*» (I, 81): ben poc del matis de velocitat en tot això, i no gens més en els passatges de I, 194, 201, 217: car fou un mot predilecte del valent canonge populista.

I encara que ell mateix, potser per fer valer els seus superiors coneixements de «filòleg» autòcton i posseïdor del «llatí», replicà que havia de venir de RAPERE (*BDLC* VII, 302), és en tots els altres escrits seus que Alcover usava el mot amb els matisos de 'amament, zelós' i no amb idea de velocitat: «aquell joc de paraules per posar a prova la destresa en la pronúncia se-